

/SEĆANJA

Dr Dobrosav MILOVANOVIĆ*

DRAGOLJUB KAVRAN (1933–2021)

Poštovani i dragi Koko, Lolice, Pavle i Jasna, drage kolegice i kolege,

Nedavno smo ostali bez Dragoljuba Kavrana, uvaženog profesora, stručnjaka svetskog glasa, velikog sportiste, mudrog i dragog čoveka izuzetnih odlika. Rođen u Beogradu, profesor Kavran je odrastao u okruženju koje je predstavljalo svojevrsnu kombinaciju oficirskog reda i discipline, prefinjene umetnosti, advokatske profesije... Svi ti aspekti, zajedno sa specifičnom snagom njegove ličnosti, iznedrili su čoveka neverovatnog spleta osobina i izuzetnog stila i usmerili ga ka velikim dostignućima u, prema nekima, nespojivim oblastima života.

Imao sam tu sreću, čast i zadovoljstvo da budem njegov saradnik duže od tri decenije. O profesoru Kavranu može se govoriti veoma dugo a da se pritom iskaže samo mali deo njegovih dragocenih, uspešnih, živopisnih, uzbudljivih i raskošnih životnih iskustava. Plenio je kao osoba, imao je retku sposobnost da razume ljude koji potiču iz veoma različitih okruženja, da ih podstiče da dosegnu i pređu granice svojih sposobnosti i da im nesebično pomaže. Raspolagao je nezamislivim znanjima iz najrazličitijih oblasti. Imao je dar da u najsloženijim situacijama ostane miran i da reši probleme na optimalan

* Redovni profesor, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija, *bata@ius.bg.ac.rs*.

način. Posedovao je veliku psihičku i fizičku snagu, krasili su ga borilački duh sportiste, ali i snažne emocije. Bio je čovek izuzetne inteligencije i istinski lider u svemu što je radio. Imao je naročit talenat za humor. Ljudi su ga voleli i poštovali.

Koko, Lolice i Pavle, pre prikazivanja profesionalnih dostignuća profesora Kavrana, želim da kažem da me je posebno dirnula njegova svest o značaju porodice. Uvek je ličnim primerom pokazivao kako treba brinuti o svojim najbližima. Takođe, uvek bi me iskreno razumeo i podržavao kada sam morao da odložim neki posao iz porodičnih razloga. To je retka osobina jer mnogi ljudi, naročito ako su profesionalno uspešni, zaborave da, osim karijere, postoje i druge značajne vrednosti. Profesor je imao sreću da doživi uspehe svoje dece i da se raduje u igri sa svojim unucima.

Sportovi, a naročito veslanje u kome je ostvario izuzetne rezultate, bili su velika ljubav profesora Kavrana, koju je uspešno preneo na svoju decu koja su takođe dostigla snežne vrhove u skijanju i pobeđivala sekunde u bazenu. Sport mu je pružio veliku energiju i istrajnost u ostvarivanju, za većinu ljudi, nezamislivih postignuća u nastavnoj i naučnoistraživačkoj karijeri na domaćem i međunarodnom planu. Profesor Kavran je predavao na svom Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, ali i drugim brojnim pravnim fakultetima u zemlji (Novi Sad, Kragujevac, Niš, Banja Luka, Zagreb i Ljubljana). Učestvovao je u osnivanju Fakulteta organizacionih nauka u Beogradu. Takođe, brojni fakulteti u inostranstvu su mogli da uživaju u njegovim nadahnutim predavanjima (SAD, V. Britanija, Portugalija i Švedska).

Predavanja profesora Kavrana predstavljala su za studente poseban doživljaj. Temeljna teorijska znanja koja je posedovao iz najsavremenije literature, minuciozno sagledavanje problema, povezivanje materije iz različitih oblasti kojima se bavio, slikovito prikazivanje bogatih neposrednih iskustava iz međunarodne i domaće prakse – osvajala su studente i održavala njihovu pažnju, budila u njima želju za znanjem i konstantnim usavršavanjem. Zato su svi vidovi njegove nastave bili posećeni, a studenti su često gubili osećaj da je isteklo predviđeno vreme. Profesor je isticao da se studentima najviše pomaže u suštinskom savladavanju materije i formiranju ličnosti – razumljivim objašnjavanjem, savetovanjem i podsticanjem. Profesor Kavran im je na tom planu pružao mnogo. Studenti su želeli da polažu kod njega, svesni činjenice da rezultat ispita zavisi isključivo od njih samih. Smatrali su ga pravim profesorom i pravim gospodinom.

Profesor Kavran objavio je niz dragocenih knjiga, udžbenika, monografija i oko 260 studija, članaka i saopštenja u časopisima i naučnim publikacijama u zemlji i inostranstvu. Međutim, ostale su i brojne značajne misli i ideje, koje je iznosio u višesatnim inspirativnim razgovorima. Zadatak svih nas

je da sledimo njegove principe profesionalizma i kritički duh i nastojimo da zapišemo i prenesemo sledećim generacijama svu mudrost i znanje profesora Kavrana.

Na međunarodnom planu profesor je dostojno reprezentovao svoju zemlju. Bio je specijalni savetnik Generalnog sekretara UN. U svojstvu eksperta vodio je brojne projekte u oblasti reforme javne uprave u Bahreinu, Indoneziji, Jemenu, Kataru, Kini, Mongoliji, Zimbabveu, i saradivao na konceptualizaciji i primeni reorganizacije uprave u više od 40 zemalja. Zbog izuzetnih rezultata, želje da spozna i sposobnosti da otkrije istorijski, politički, ekonomski i kulturološki kontekst, objektivnosti i nepristrasnosti – poveravani su mu najkompleksniji i najosetljiviji projekti. Takođe, iz tih razloga bio je prihvaćen od strane država u kojima ih je sprovodio i dobijao je najviše nagrade i priznanja. Uvek je govorio da metod rada eksperta ne sme biti nastojanje da se nekritički primene rešenja koja, koliko god bila dobra za zemlju porekla, mogu da dovedu do veoma loših i dugoročnih posledica u zemlji primene.

Profesor je učinio mnogo za svoj narod i pribavljanjem humanitarne pomoći i razvejavanjem negativnih predubedenja nastalih tokom 90-ih godina, na njemu svojstven i uverljiv način.

Imao sam čast i zadovoljstvo da sa njim učestvujem na brojnim međunarodnim konferencijama gde su svoja dostignuća prikazivali eminentni profesori i eksperti. Profesor Kavran je u tom okruženju imao poseban status. Njegova inspirativna izlaganja, ideje i rešenja koje je nudio, praćena su sa posebnom pažnjom i uvažavanjem. Profesor je iznalazio tzv. *win win* solucije, zbog čega su ga inostrane kolege izuzetno cenile. Pokazao je kako, relativno mala zemlja, zahvaljujući velikoj kreativnosti, dubinskim znanjima, visprenosti, kao i profesionalnom odnosu koji je profesor Kavran uvek gajio, može da zauzme vodeće mesto u određenoj oblasti na međunarodnom nivou.

Profesor je bio glavni urednik i član uređivačkih odbora nekoliko stručnih časopisa. Za našu zemlju, na međunarodnom planu, poseban značaj je pridavao Kopaoničkoj školi prirodnog prava u čijem utemeljenju je učestvovao sa svojim velikim prijateljem profesorom Slobodanom Perovićem, gde je i uređivao sekciju za upravno pravo preko 30 godina.

U stručnim asocijacijama i institucijama obavljao je odgovorne funkcije i bio aktivan član. Bio je potpredsednik Kadrovskog komiteta Svetske asocijacije za upravne nauke, član Društva za javnu upravu SAD, Američke i britanske akademije za menadžment, Predsednik Savezne komisije za reorganizaciju uprave i direktor Zavoda za visoko obrazovanje. Od ponovnog uspostavljanja, skoro tri decenije, predvodio je Udruženje za javnu upravu Jugoslavije, odnosno Srbije.

Odnos prema koleginicama i kolegama bio je izuzetan. Enormna i raznovrsna znanja i veštine kojima je raspolagao i neprestano obogaćivao, profesor Kavran je nesebično prenosio. Posedovao je ogroman suštinski autoritet i nikada se nije koristio formalnim autoritetom. Imao je retku osobinu da pažljivo sasluša, i znatno mlađe saradnike, i da uvaži njihove argumentovane stavove. Iskreno se radovao uspesima svojih mlađih kolegica i kolega. To je osobina velikih ljudi koji nikada ne prestaju da se usavršavaju, koji veruju u sebe i u mlađe generacije i žele trajan napredak svog naroda i društva.

Pored profesionalne dimenzije, profesor Kavran je brinuo o kolegama, na njemu svojstven, prijateljski način. Uvek je nalazio vreme da nas čuje, razume i pruži nemerljivo korisne savete iz svih životnih oblasti. Nadam se da smo uspeli da profesoru Kavranu, bar delimično, doprinesemo za sve što je za nas učinio. Bilo mi je drago kada mi je svojevremeno rekao: „Ja sam već 18 godina u penziji, a zahvaljujući tebi i sedmoro veličanstvenih, toga nisam svestan“. Profesor Kavran nam je dao lep primer načina na koji treba graditi međuljudske odnose ne samo na Fakultetu, nego i uopšte.

Temelji tih odnosa su dobijali posebnu pozitivnu energiju i nadahnuće iz dobronamernog smisla za humor profesora Kavrana. Čak i u najtežim situacijama umeo je da bistrinom svoga uma iznađe smešnu dimenziju i da relaksira ljude u svom okruženju. Anegdote iz njegovog života su izuzetno brojne. Kao čovek koji nije imao sujeta, često se šalio na svoj račun, pokazujući time širinu i snagu svoje ličnosti.

Duh profesora Kavrana i njegova enormna dostignuća ostaju zauvek sa nama, osvetljavaće nam nastavni, naučni i životni put, služiće nam kao večita inspiracija za to kako treba stvarati, kojim karakteristikama pravog profesora i stručnjaka treba težiti i kako treba bez bilo kakvog straha, optimistički i sa velikim stilom pristupiti životu i svim njegovim teškoćama i lepotama.

Svojevremeno mi je otac rekao da živimo onoliko dugo koliko imamo trenutaka koji nas istinski ispunjavaju. Svaki trenutak profesora Kavrana bio je prožet stvaralaštvom i sposobnošću za rešavanjem kompleksnih problema, velikom odvažnošću, talentom za prenošenje nemerljivih znanja i veština, razumevanjem pravih vrednosti i načina na koji treba živeti. Profesor Kavran je plenio vedrinom duha, izuzetnim smislom za humor, sposobnošću i željom da pomogne drugima.

Stoga se može reći da je vaš otac i suprug, naš dragi kolega i moj duhovni otac znao razloge svog dolaska na ovaj svet, da je ispunio sve misije svog postojanja i da njegova dela, misli, reči i humanost ostaju večno sa nama, do ponovnog susreta na nekom drugom mestu ili u nekoj drugoj dimenziji. Neka mu je večna slava i hvala.